

LES 1 BESTEMMING ONBEKEND

LEESTEKST

ER REED EEN TREIN NAAR SOBIBOR

Lespakket bij de getuigenis van Jules Schelvis (1921 - 2016)

Er reed een trein naar Sobibor

Dit is het verhaal van Jules Schelvis, een Joodse man uit Amsterdam. De Tweede Wereldoorlog veranderde zijn leven ingrijpend.

In de drukkerij

Jules werd geboren in Amsterdam. Zijn vader was een zachtaardige, bedachtzame en kunstzinnige man. Zijn moeder was een gezellige en goedlachse vrouw. Met zijn ouders en zijn oudere zus woonde hij in een Amsterdams voorhuis.

Op zijn achttiende deed hij examen en behaalde hij het diploma van het drukkersvak. Een jaar later werd hij verliefd op Rachel Borzykowski. En zij ook op hem. Ze trouwden op 18 december 1941.

Het begin van de Tweede Wereldoorlog

Hun geluk duurde niet lang. Op 10 mei 1940 viel het Duitse leger Nederland binnen. Na vijf dagen van ongelijke strijd en een hevig bombardement op Rotterdam werd ons land bezet. Er kwamen meteen

Jules en Rachel op hun trouwdag.

anti-Joodse maatregelen. De bewegingsvrijheid van Joden werd steeds verder beperkt. Ze mochten bijna niets meer. Het leven werd voor hen ondraaglijk. Jules werd ontslagen als drukker. Hij moest maar zien hoe hij aan de kost kwam. Om toch wat geld te verdienen maakte hij van dun karton portefeuilles waar mensen hun distributiestamkaarten en rantsoenenbonnen in konden opbergen.

De razzia

Op 26 mei 1943 was er een grote razzia in het centrum van Amsterdam. Jules, zijn vrouw en zijn familie werden gearresteerd, samen met 3200 andere Joden.

Ze moesten lopen naar het Jonas Daniël Meijerplein. In trams werden ze naar het Muiderpoortstation gebracht om met de trein verder te gaan naar Kamp Westerbork in Drenthe. Daar bleven ze drie dagen. Ze sliepen in barakken.

De gele ster die Joden op hun kleding moesten dragen om vernederd en gemakkelijk herkend te worden.

Rantsoenenbonnenboekje

Een barak van binnen

Joden in Amsterdam, op weg naar de trein

Op transport

Op dinsdag 1 juni 1943 werden de namen voorgelezen van de Joden die zich klaar moesten maken voor vertrek met de trein naar het Oosten. Jules, Rachel en haar ouders

waren daar ook bij. Snel moesten ze hun spullen inpakken. Naast een tas met kleding en toiletspullen

Joden bij hun vertrek uit kamp
Westerbork

had Jules ook zijn gitaar meegenomen. Hij hield van muziek. Misschien kon hij onderweg wat liedjes spelen. Op de *Rampe* (het perron)

De deuren van de treinwagons
worden gesloten

stond een rij van 50
veewagons klaar.
Jules kwam met
zijn familie en nog
een heleboel andere
mensen in één van
die wagons terecht.
De schuifdeuren
gingen op slot. Op
de buitenkant van h
gekalkt.

De trein is op weg naar Sobibor

Dicht op elkaar gepropt, als sardientjes in een blik, vertrokken jonge en oude mensen voor een dagenlange tocht met onbekende bestemming. Er waren geen voorzieningen in de trein, zoals banken om op te zitten, bagagerekken voor de spullen of een toilet. Er was een ton met water en een lege ton om de behoeften op te doen. Meer niet.

Werkkampen, concentratiekampen en vernietigingskampen in Europa tijdens WOII

Het leven in de wagon

Via Assen reed de trein naar Groningen en na Nieuweschans reed hij Duitsland in, richting Berlijn. Jules beseftte dat hij en alle andere mensen in de trein als ratten in de val zaten. Ze waren volkomen weerloos en konden geen kant meer op. Ze konden niets doen aan deze mensonterende toestand. Door de bewakers werden ze als uitschot behandeld.

De ton waar iedereen in de wagon zijn behoeften op moest doen, was al gauw vol. Dat gaf een walgelijke stank. Soms werd de ton tijdens een tussenstop onder toezicht van de *Ordnungspolizei* ergens langs het spoor omgekieperd. Er ontstond gekibbel en geruzie over wie bij het raampje mocht staan en over andere kleine pietluttigheden. Van slapen kwam niets terecht. Van muziek maken ook niet.

Op woensdag begon het te regenen. Het water onder de wagon spatte door de kieren tussen de planken naar binnen. De mensen werden er wanhopig van. Op donderdagmorgen reed de trein Polen binnen. Na een reis van zeventig uur stopte de trein en wilde iemand van de *Polizei* hun sieraden hebben. Jules' vrouw wist haar gouden horloge bij zich te houden. Even later kwam de trein aan bij SS-SONDERKOMMANDO SOBIBOR. De vijftig veewagons werden het kamp ingereiden.

De Aankomst in Sobibor

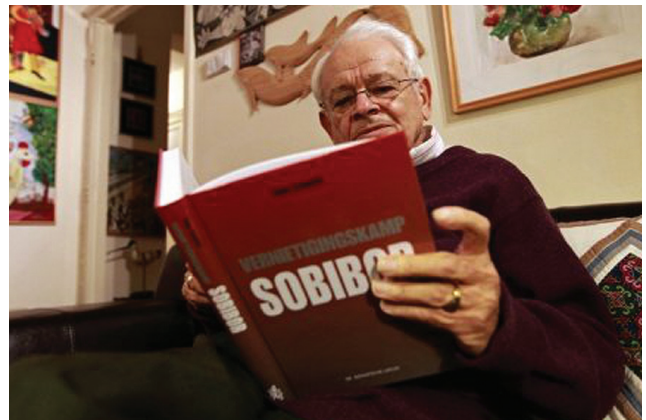
Het *Bahnhofskommando* haalde Jules en de anderen uit de wagons. Het waren *Arbeitsjuden*, die voor de Duitsers moesten werken. De bagage werd op een hoop gegooid, ook Jules' gitaar. Mannen werden van de vrouwen en kinderen gescheiden. Jules zou zijn vrouw Rachel en zijn schoonfamilie nooit meer terug zien. Op het veld vlakbij het perron wist hij een SS'er ervan te overtuigen dat hij ook geschikt was

om als *Arbeitsjude* te worden ingedeeld. Dit bleek achteraf Jules' redding: het verschil tussen leven en dood. Terwijl Jules aan het werk werd gezet, moesten de andere mannen hun kleren uitdoen en via de zogenaamde *Slauch* of *Himmelfahrtstrasse* (zoals de Duitsers hem spottend noemden) de weg volgen naar de gaskamer.

De wens van Jules Schelvis

Jules overleefde als enige van alle mensen het transport dat op 1 juni 1943 vanuit Westerbork naar Sobibor vertrok. Hij heeft nooit begrepen hoe het kon gebeuren dat een bezettende macht ongehinderd burgers uit hun huis kon halen om hen vervolgens, ver weg, massaal de dood in te sturen.

De wens van Jules Schelvis is dan ook dat zijn getuigenis wordt doorverteld aan kinderen, jongeren en volgende generaties, zodat mensen niet vergeten wat er in de Tweede Wereldoorlog met de Joden is gebeurd. Hij hoopt dat zijn verhaal een steentje bijdraagt aan een betere wereld.

Jules Schelvis met het boek dat hij schreef over Sobibor

Verzameling kleding en schoenen